

กันตรึม : บทเพลงพื้นบ้านของชาวเขมรถิ่นไทย¹

KANTRUM: THE LEGACY OF THE KHMER ETHNIC GROUP LIVING IN THAILAND¹

นพพล ไชยสน*, คมกริช การินทร์**

Noppon Chaiyason*, Khomkrich Karin**

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง กันตรึม 250 บทเพลง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม บทเพลงกันตรึมและจัดกลุ่มบทเพลงในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ และเลือกใช้พื้นที่เก็บข้อมูลทางภาคสนามแบบเจาะจง คือพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีการพูดภาษาเขมรเป็นหลัก เนื่องจาก “กันตรึม” เป็นมรดกภูมิปัญญาเฉพาะพื้นที่ มีขอบเขตทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดดังกล่าว ผู้วิจัยเลือกใช้ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาท และมีความรู้ความชำนาญในด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ จากนั้นทำการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า กันตรึมเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวเขมรถิ่นไทยที่แพร่หลายในกลุ่มสังคมที่พูดภาษาเขมร จากการรวบรวมพบมากกว่า 250 เพลง สามารถแบ่งจังหวะออกเป็น 4 ลักษณะ โดยจำแนกจากการใช้เครื่องดนตรี จังหวะ ทำนอง และอารมณ์เพลง คือ 1) กลุ่มเพลงจังหวะช้า 2) กลุ่มเพลงจังหวะปานกลาง 3) กลุ่มเพลงจังหวะเร็ว สามกลุ่มจังหวะนี้เป็นกลุ่มเพลงที่มีลักษณะทำนองและองค์ประกอบในการประสมวงแบบเดียวกัน และปรากฏเอกลักษณ์เฉพาะจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ และ 4) กลุ่มจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งกลุ่มนี้มีความพิเศษคือมีการใช้ฆ้องตีกำกับจังหวะแทนฉิ่งและฉาบ และยังคงรักษาเอกลักษณ์แบบแผนดั้งเดิมของกันตรึมโบราณเอาไว้มากที่สุดซึ่งแตกต่างจากการละเล่นกันตรึมของทางจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีการพัฒนาไปอีกขั้น

คำสำคัญ : กันตรึม / การบันทึกวีดิทัศน์ / บทเพลงกันตรึม

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง กันตรึม 250 บทเพลง: การบันทึกแผ่นวีดิทัศน์พร้อมบทวิเคราะห์โน้ตไทยและสากล ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2564

¹ This article is part of the research project Kantrum 250 Songs: Recorded Digital Video Disc, Analytical Program Thai Notes and Music Notation. Research grant was provided by National Research Council of Thailand (NRCT) 2021.

* อาจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, noppon.c@msu.ac.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, khomkrich.k@msu.ac.th

* Lecturer, College of Music, Mahasarakham University, noppon.c@msu.ac.th

** Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, khomkrich.k@msu.ac.th

Abstract

This article is part of the research on Kantrum 250 Songs, with the objective of collecting Kantrum songs in three provinces, namely Buri Ram, Surin and Si Sa Ket Provinces, using qualitative research methods, and choose to use a specific field data storage area is a cultural area where the Khmer language is mainly spoken, because “Kantrum” is an area-specific intellectual heritage with clear cultural boundaries. Most of whom live in the three aforementioned provinces. The researcher used a population and sample group that had roles and expertise in southern Isan folk music. Then collect and record data according to the research objectives by means of descriptive analysis

The results of the study found that Kantrum is a folk performing art of the Khmer Thai people that is widespread in Khmer-speaking societies. From a collection of more than 250 songs discovered, rhythms can be divided into four categories based on instrumentation, tempo, melody, and mood: 1) slow tempos, 2) medium tempos, and 3) fast tempos. These three groups of rhythms. It is a group of songs that have the same melody and melody. And appears unique only in Surin and Buri Ram provinces and 4) Si Sa Ket Province group this group is special in that they use gongs to direct the rhythm instead of cymbals and cymbals. And still maintains the original identity of ancient Kantrum, which is different from the Kantrum game of Surin and Buri Ram provinces that has developed to another level.

Keywords: Kantrum / Video Recordings / Kantrum Song

บทนำ

พื้นที่จังหวัดอีสานใต้ อันประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ เป็นอีกหนึ่งกลุ่มจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมและมีความแตกต่างจากกลุ่มวัฒนธรรมอื่นในอีสานอย่างชัดเจน ตลอดจนมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านประเพณี จารีต และภาษา ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะด้านศิลปะดนตรีพื้นบ้านของชาวเขมรถิ่นไทย² ซึ่งในอดีตมีผลส่วนหนึ่งมาจากการได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากชาวเขมรโบราณ จนสามารถนำเอาขนบประเพณีเข้ามาหลอมรวม ถ่ายทอด สืบทอด สร้างสรรค์ และพัฒนา จนกลายเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว³ กันตรึมหรือโຈ้กันตรึมถือเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีบทบาทและเป็นที่

² Piyapun Santaveesuk, *Isan Folk Music: Isan Composers, Legends of Musical Instruments and Learning Isan folk music* (Maha Sarakham: Aphichat Printing, 2006). (in Thai)

³ Khanuengnit Saiyasopon and Pratheep Khaeram, “Kuntruem Song Literature: A Case Study of Changes Related to Societies and Cultures of the Thai-Khmer Ethnic Group Along the Boudner of Thailand and Cambodia,” *Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University* 20, no. 1 (January-June 2018): 95-107. (in Thai)

นิยมอย่างมากในกลุ่มสังคมที่พูดภาษาเขมร ซึ่งไม่ทราบประวัติความเป็นมาที่ชัดเจน โดยลักษณะของการประสมวงและพิธีกรรมความเชื่อนั้นจะมีความคล้ายคลึงกับเพลงพื้นบ้านของทางฝั่งกัมพูชา⁴ ลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของวงกันตรึม คือเป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่นำเอาจังหวะของการตีกลองกันตรึม “โจ๊ะคะตรึมตรึม” มาเป็นชื่อวงดนตรีเรียกว่า “กันตรึม” เครื่องดนตรีประกอบด้วย ซอกันตรึม ปี่อ้อ กลองกันตรึม ฉิ่ง ฉาบเล็ก และกรับ บางพื้นที่มีการนำแคนเข้ามาเป่าประกอบด้วย กันตรึมเป็นศิลปะที่ได้รับการสืบทอดแบบมุขปาฐะ ทำนองเพลงมีมากจนนักดนตรีภายในวงไม่สามารถจดจำทำนองได้ทั้งหมด เนื่องจากไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อาศัยการจดจำเท่านั้น บางทำนองเพลงมีเล่นเฉพาะในบางพื้นที่ ซึ่งการละเล่นกันตรึมของชาวเขมรถิ่นไทยนั้น แต่เดิมถูกใช้เล่นเพื่อประกอบพิธีกรรมความเชื่อของท้องถิ่น ปัจจุบันสามารถเล่นได้ทุกโอกาส โดยไม่จำกัดฤดูหรือเทศกาล

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ในอดีตเพลงกันตรึมมีเล่นมากกว่า 200 ทำนองเพลง จนเป็นที่มาของคำว่า “เพลงกันตรึมมีมากกว่าสีลพระ” และงานศึกษากันตรึมบางเรื่องก็ยังคงกล่าวถึงการขับร้องและเนื้อร้องที่มีมากกว่า 100 ทำนองเพลง การมีจำนวนเพลงมากจึงส่งผลให้การละเล่นเพลงกันตรึมมีทำนองเพลงทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ แบบกระจัดกระจาย และวงกันตรึมแต่ละวงไม่สามารถจดจำเพลงได้ทั้งหมด ซึ่งศิลปินจะจดจำเฉพาะทำนองเพลงสำคัญที่ถูกนำไปบรรเลงประกอบงานพิธีต่าง ๆ ทำให้ทำนองเพลงที่เหลือไม่ได้ถูกนำมาใช้และเสี่ยงต่อการสูญหายเป็นอย่างมาก ที่ผ่านมามีหน่วยงานการศึกษาเข้าไปค้นคว้าวิจัยประวัติความเป็นมาของกันตรึมมากพอสมควร ส่วนด้านการจดบันทึกโน้ตเพลงนั้น ยังถือว่ามีน้อยมาก ถ้าหากเทียบกับเขตพื้นที่ทางวัฒนธรรมของกันตรึมที่กระจัดกระจายอยู่เกือบทุกอำเภอในพื้นที่ 3 จังหวัดอีสานใต้ ที่มีชาวเขมรอาศัยอยู่ ซึ่งถ้าหากไม่เร่งดำเนินการสืบค้นและรวบรวมบันทึกไว้ทั้งหมด จะยิ่งเสี่ยงต่อการสูญหายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเพลงเบ็ดเตล็ดที่มีมากกว่า 100 บทเพลง

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญอย่างเร่งด่วนในการลงพื้นที่ ทำการสืบค้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากศิลปินพื้นบ้านในชุมชนต่าง ๆ ที่ยังสามารถจำจดและสามารถถ่ายทอดบทเพลงทั้งหมดได้ โดยจะทำการสำรวจ คัดรายชื่อทำนองเพลงกันตรึมให้ครบจำนวน 250 บทเพลง จากนั้นจะนำวงดนตรีซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละพื้นที่มาบันทึกการละเล่นเพลงกันตรึมพื้นบ้านแบบดั้งเดิมไว้ในรูปแบบวีดิทัศน์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีที่สมบูรณ์และทรงคุณค่ายิ่ง อันจะเป็นคู่มือทางดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ที่สำคัญในด้านการศึกษาบทเพลงกันตรึม รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ สืบทอด สืบค้น รวบรวม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาและวงการดนตรีพื้นบ้านให้ดำรงคงอยู่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อรวบรวมบทเพลงกันตรึม 250 บทเพลงไว้ในรูปแบบวีดิทัศน์และจัดกลุ่มของบทเพลง

⁴ Phumchit Ruangdet et al., *Kantruem Amusement on Thai Khmer Local Music in Buri Ram Province and Surin Province* (Bangkok: Office of the National Culture Commission, Ministry of Culture, 2007). (in Thai)

ประโยชน์ที่ได้รับ

ในแง่ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยคือ ทำให้ทราบและเข้าใจถึงความหลากหลายของบทเพลงกันตรึมที่มากถึง 250 บทเพลง ที่ปรากฏในพื้นที่ชุมชนอีสานใต้ ประกอบด้วย จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดศรีสะเกษ ในการผนึกองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของบทเพลงกันตรึม ตลอดจนสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้เป็นหลักการแนวปฏิบัติ ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องบทเพลงกันตรึมให้แก่หน่วยงาน สถาบันการศึกษา หรือสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเชิงวิชาการดนตรี ตลอดจนผู้ที่สนใจในศาสตร์แขนงนี้โดยตรง

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมบทเพลงกันตรึมนั้น ผู้วิจัยได้ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานใต้ ซึ่งได้ข้อสรุปว่า เริ่มจากการสำรวจโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจังหวัดละหนึ่งวง อย่างเช่นจังหวัดสุรินทร์ถือเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงด้านเพลงกันตรึมเป็นอย่างมาก จึงควรยืดอกกันตรึมบ้านดงมัน อำเภอเมืองสุรินทร์เป็นหลักในการศึกษาแล้วค่อยขยายขอบเขตเครือข่ายออกไปตามคำแนะนำและคำบอกเล่า วงกันตรึมดงมันนั้นถือเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงอีกวงหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของชาวอีสานใต้ และถือเป็นวงกันตรึมวงแรก ที่เข้าสู่วิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในการเผยแพร่ดนตรีอีสานใต้ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

การคัดเลือกวงกันตรึมนั้น ได้ทำตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานใต้ ซึ่งผ่านการประชุมหรือสัมมนากันหลายครั้งจนได้ข้อยุติ ประกอบด้วยทั้งหมด 13 วง ซึ่งเป็นวงที่คาดว่าจะมีเพลงกันตรึมแตกต่างและหลากหลายตามที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ เมื่อได้จำนวนวงดนตรีครบแล้วก็ได้สำรวจรายชื่อเพลงของแต่ละวง ปรากฏว่าบทเพลงกันตรึมมีทั้งซ้ำกันและแตกต่างกันออกไป ซึ่งคณะผู้วิจัยจึงได้เชิญสมาชิกหรือหัวหน้าวงตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีอีสานใต้ มาร่วมคัดรายชื่อบทเพลงกันตรึมอีกครั้งเพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกัน ตลอดจนเป็นการสร้างพื้นที่ความเข้าใจให้ศิลปินท้องถิ่นได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจก่อนทำการบันทึกวาทิตน์

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และเก็บรวบรวมข้อมูลทางภาคสนามเป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้ประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่ปรากฏการเล่นกันตรึมในกลุ่มวัฒนธรรมเขมรถิ่นไทย ในแถบพื้นที่จังหวัดอีสานใต้ ประกอบด้วย จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาของเพลงกันตรึมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสืองานวิจัย เอกสารวิชาการ ฐานข้อมูลออนไลน์ ตลอดจนสอบถามผู้รู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการหรือบุคคลที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกันตรึม รวมทั้งการจัดเวทีสัมมนาวิชาการขึ้นเพื่อหาข้อสรุปในการรวบรวมบทเพลงกันตรึม 250 บทเพลง

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการสำรวจแบบเจาะจงทางภาคสนามเพื่อทราบถึงข้อมูล บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น นักดนตรี วงดนตรี ตามที่ปรากฏการเล่นกันตรึมในกลุ่มวัฒนธรรมเขมรถิ่นไทย ประกอบด้วยพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดศรีสะเกษ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการเล่นกันตรึมในกลุ่มวัฒนธรรมเขมรถิ่นไทย และมีข้อสรุปให้บันทึกบทเพลงกันตรึมจำนวน 13 วง ได้แก่

1) จังหวัดสุรินทร์	1.1) วงกันตรึมบ้านดงมัน อำเภอเมืองสุรินทร์
	1.2) วงกันตรึมระแบงสระเร็น อำเภอปราสาท
	1.3) วงกันตรึมเกร์ตา อำเภอปราสาท
	1.4) วงกันตรึมบ้านสวาย อำเภอปราสาท
	1.5) วงกันตรึมเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์
2) จังหวัดบุรีรัมย์	1.1) วงกันตรึมวนัมรุง อำเภอเมืองบุรีรัมย์
3) จังหวัดศรีสะเกษ	1.1) วงกันตรึมอำเภอขุนหาญ อำเภอขุนหาญ
	1.2) วงกันตรึมบ้านสำโรงเก่า อำเภอขุนหาญ
	1.3) วงกันตรึมบ้านตาปรก อำเภอขุนหาญ
	1.4) วงกันตรึมบ้านกระเบา อำเภอขุนหาญ
	1.5) วงกันตรึมบ้านโคกตาล อำเภอภูสิงห์
	1.6) วงกันตรึมอำเภอขุขันธ์ อำเภอขุขันธ์
	1.7) วงบ้านบึงมะลู กันทรลักษ์

ขั้นตอนที่ 2 การบันทึกข้อมูล

1. บันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ข้อมูลทางภาคสนาม การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ลงในสมุดบันทึกและคอมพิวเตอร์ จากนั้นนำมาจัดระบบหมวดหมู่และคัดเลือกจำนวนเพลงกันตรึมให้ครบ 250 บทเพลง

2. นำวงดนตรีกันตรึมทั้ง 13 วง เข้าร่วมการบันทึกภาพเคลื่อนไหว ด้วยการบันทึกวีดิทัศน์การเล่นเพลงกันตรึม 250 บทเพลง ของวงดนตรีต่าง ๆ ด้วยอุปกรณ์บันทึกภาพเคลื่อนไหว ได้แก่ กล้องวิดีโอ DSLR พร้อมขาตั้งกล้องวิดีโอ และไมโครโฟนติดกล้องวิดีโอ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลวิดีโอเพลงกันตรึม 250 บทเพลง ที่ได้จากการบันทึกในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดศรีสะเกษ มาจัดแบ่งประเภทและหมวดหมู่ของเพลงกันตรึมตามลักษณะโครงสร้างของทำนองและจังหวะที่พบในแต่ละกลุ่มพื้นที่ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอเผยแพร่

ขั้นตอนที่ 4 สรุป อภิปรายผล และนำเสนอข้อมูล

จัดทำสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) จากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้ไปตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

ผลการวิจัย

การคัดรายชื่อเพลงกันตรึมนั้น คือการนำเอารายชื่อบทเพลงกันตรึมของแต่ละวงที่ยังมีการถ่ายทอดการเล่นอยู่มารวมกันและสอบถามว่าแต่ละทำนองเพลงเล่นอย่างไร บางวงทำนองเพลงเล่นเหมือนกัน แต่เรียกชื่อแตกต่างกัน บางวงชื่อเรียกเหมือนกันแต่ท่วงทำนองเพลงต่างกัน และบางวงจัดอยู่ในกลุ่มเพลงเฉพาะกลุ่มที่ปรากฏการบรรเลงตามพื้นที่ของตนเอง เมื่อคัดรายชื่อตามแต่ละพื้นที่แล้วจะแบ่งจ่ายรายชื่อบทเพลงกันตรึมให้แต่ละวงตามที่สามารถบรรเลงและถ่ายทอดได้ก่อนที่จะบันทึกวีดิทัศน์ทั้ง 13 วง บทเพลงกันตรึมนี้มีองค์ประกอบทางด้านการใช้งานที่ซับซ้อนและยากต่อการเข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งประเภทของบทเพลงกันตรึมก่อนบันทึกวีดิทัศน์เพื่อง่ายต่อการสืบค้น ในการจำแนกการจัดแบ่งหมวดหมู่นั้น จำแนกได้จากการใช้เครื่องดนตรีประสมวง จังหวะและอารมณ์เพลง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) กลุ่มเพลงจังหวะช้า 2) กลุ่มเพลงจังหวะปานกลาง 3) กลุ่มเพลงจังหวะเร็ว (สามกลุ่มจังหวะนี้เป็นกลุ่มเพลงที่มีลักษณะทำนองและองค์ประกอบในการประสมวงแบบเดียวกัน คือเฉพาะในกลุ่มกันตรึมจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์) และ 4) กลุ่มจังหวะเพลงศรีสะเกษ กลุ่มนี้มีความพิเศษคือเป็นกลุ่มเฉพาะที่มีลักษณะของจังหวะ ลีลา และท่วงทำนองตลอดจนเครื่องดนตรีและลักษณะการประสมวงที่แตกต่างจากกลุ่มสุรินทร์บุรีรัมย์อย่างชัดเจน ข้อมูลรายชื่อบทเพลงกันตรึม 250 บทเพลงจากทั้งหมด 13 วง ที่ได้ทำการบันทึกวีดิทัศน์ แสดงดังตารางต่อไปนี้ (Table 1)

Table 1 Information about the Kantrum

Source: by author

No.	Group Name	Slow Rhythm	Medium Rhythm	Fast Rhythm	Special Rhythm (Si Sa Ket)	Number of songs
1	Ban Dongman	18	19	35	-	72
2	Gerta	12	6	-	-	18
3	Labang Saren	4	14	42	-	60
4	Vanamrung	6	7	29	-	42
5	Ban Sawai	9	2	8	-	19
6	Khwao Sinarin	8	3	9	-	20
7	Ban Krabao	-	-	-	3	3
8	Khun Han	-	-	-	4	4
9	Ban Bueng Malu	-	-	-	7	7
10	Ban Khok Tan	-	-	-	3	3
11	Khu khan	-	-	-	4	4
12	Ban Ta Prok	-	-	-	7	7
13	Ban Samrong Kao	-	-	-	3	3
Total		57	51	123	31	262

เป้าหมายที่ทางคณะผู้วิจัยตั้งไว้คือจำนวน 250 บทเพลง แต่เมื่อทำการบันทึกวิถีทัศนปรากฏว่ามีเพลงใหม่เพิ่มขึ้นมา 12 เพลง รวมเป็น 262 เพลง และคาดว่าน่าจะมีเพลงกันตรึมที่ปรากฏอยู่ตามวงกันตรึมพื้นบ้านต่าง ๆ ในอีสานใต้ ที่ยังสำรวจไม่หมดอีกจำนวนมาก ส่วนลักษณะของการประสมวงกันตรึมในพื้นที่อีสานใต้สามารถจัดแบ่งลักษณะตามการประสมวงออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มกันตรึมจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ และกลุ่มจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

1. กลุ่มกันตรึมจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์นั้น ถือเป็นพื้นที่ที่กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ที่มีกลุ่มคนที่พูดภาษาเขมรอพยู่อาศัยหนาแน่นที่สุด และเนื่องจากมีพื้นที่ติดกับจังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้สองจังหวัดนี้มีลักษณะแบบแผนการเล่นเพลงกันตรึมที่คล้ายกันมาก ซึ่งเครื่องดนตรีที่ปรากฏในการประสมวงกันตรึมของสองจังหวัดนี้ คือ ซอ กลองกันตรึม ปี่อ้อ ฉิ่ง ฉาบ และกรับ แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้เลยคือ ซอ ปี่อ้อ กลองกันตรึม ฉิ่ง และฉาบ ซึ่งสามารถละบรรเลงกันได้ตามแต่ความเหมาะสมและบริบทของแต่ละงาน จังหวะของบทเพลงนั้นสามารถจำแนกได้ด้วยว่ามีแค่ 3 จังหวะ คือ จังหวะช้า จังหวะกลาง และจังหวะเร็ว เท่านั้น เพราะถ้าหากพิจารณาตามเครื่องควบคุมจังหวะแล้ว ทางฝั่งสุรินทร์กับบุรีรัมย์จะมีมากกว่า ซึ่งการมีเครื่องควบคุมจังหวะที่หลากหลายจึงถือเป็นสิ่งยืนยันถึงรูปแบบจังหวะ ดังรายการเครื่องดนตรีต่อไปนี้ (Table 2)

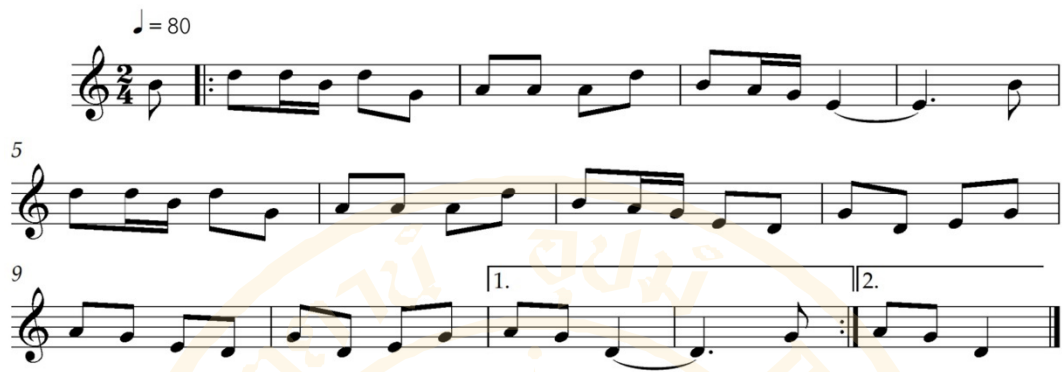
Table 2 Musical instruments in the Kantrum band of Surin and Buri Ram provinces

Source: by author

Mixing Music Bands Together of Surin Province and Buri Ram Province	
Musical instrument name	Number of musical instruments
Skor	1-2
Tro Soo	1
Phia Or	1
Ching	1
Chab	1
Krab	1
Nia Chariang	1

ท่วงทำนองเพลงและจังหวะเพลงกันตรึมในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์นั้น จะมีลักษณะที่โดดเด่น กระชับเร้าใจ มีทำนองที่หลากหลาย และการขับร้องประกอบดนตรีของทางกลุ่มจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ จะมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ มีจังหวะ ทำนองที่หลากหลาย เน้นร้องมีลักษณะสั้น ไม่นิยมร้องเป็นเรื่องเป็นราวมากนัก เช่น บทไหว้ครู เชิญครู ประวัติของนักร้อง ชมความงามของธรรมชาติ วิถีชีวิต ความดีงาม

ความรัก รำพึงรำพัน การเปรียบเปรย การอุปมาอุปไมย อาลัยอาวรณ์ บทอาถรรพ์ อื่น ๆ และลักษณะพิเศษของการขับร้องทางสุนทรียะและบุริรัมย์ คือ เนื้อเพลงหนึ่งเพลงนั้นสามารถนำไปขับร้องประกอบดนตรีได้หลากหลายทำนอง ดังตัวอย่างกลุ่มเพลงจังหวะปานกลาง เพลงกัญญ์จัญเจกธม (Example 1) และจังหวะเร็ว เพลงกะทะทะทยลิ่ง (Example 2)

Example 1 Kan Chan Chek Thom (Medium Rhythm) by Ban Dongman Band

Source: by author

Example 2 Ka Tae Toy Lang (Fast Rhythm) by Labang Saren Band

Source: by author

Figure 1 QR Code Song of Kan Chan Chek Thom

Source: by author

Figure 2 QR Code Song of Ka Tae Toy Lang

Source: by author

2. กลุ่มกันตรึมจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอีกพื้นที่ที่กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยอาศัยอยู่ วัฒนธรรมขนบแบบแผนทางวัฒนธรรมมีทั้งที่คล้ายและแตกต่างจากทางสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยเฉพาะการประสมวงของกันตรึมในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษจะมีลักษณะการประสมดนตรีที่ต่างจากทางสุรินทร์และบุรีรัมย์อย่างชัดเจน ซึ่งเครื่องดนตรีที่ปรากฏในการประสมวงกันตรึมในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ซอ กลองกันตรึม ฆ้อง และในบางพื้นที่นำปี่พวงและแคนเข้ามาผสม ความพิเศษของวงกันตรึมในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษคือ ไม่มีการนำฉิ่งและฉาบเข้ามาผสม แต่จะใช้ “ฆ้อง” เข้ามาร่วมบรรเลงประสมวง ซึ่งฆ้องถือเป็นเครื่องดนตรีสำคัญที่ขาดไม่ได้ และความพิเศษของวงกันตรึมของจังหวัดศรีสะเกษ คือ การประสมทุกครั้ง เครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนองได้ จะไม่เอามาเล่นประสมรวมกัน แต่จะแยกกันเล่นเป็นเพลง ๆ ไป

ปี่พวง หรือ “เปี้ยพวง” เป็นอีกหนึ่งเครื่องดนตรีประเภทเป่าที่เก่าแก่ ปัจจุบันมีการนำมาร่วมบรรเลงในวงกันตรึมสำหรับพิธีกรรมมะมืวด ส่วนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ครั้งอดีตปรากฏว่าเคยเล่นประกอบกลองกันตรึมพร้อมการเจริญ แต่ปัจจุบันปี่ชนิดนี้ได้เลือนหายไปในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เพราะไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากขาดการถ่ายทอด นอกจากนี้ยังมี “แคน” ที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมลาวอีสานในการแทรกซึมเข้าไปมีบทบาทในการเจริญของชาวเขมรถิ่นไทยในบางพื้นที่ซึ่งพบเฉพาะในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และอีกหนึ่งเครื่องดนตรีที่สำคัญและถือว่ามีความแตกต่างทางเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ศรีสะเกษ คือ “ฆ้อง” สำหรับการละเล่นกันตรึมในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ “ฆ้อง” ถือเป็นเครื่องดนตรีสำคัญที่สุดในวงกันตรึม ซึ่งจะขาดฆ้องไม่ได้ การนำฆ้องมาร่วมบรรเลงในวงกันตรึมนั้น มีปรากฏเป็นธรรมเนียมแบบแผนเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเท่านั้น และไม่มีการนำฉิ่ง ฉาบ และกรับ เข้ามาร่วมบรรเลงภายในวง ดังรายการเครื่องดนตรีที่ปรากฏในการประสมวงต่อไปนี้ (Table 3)

Table 3 Musical instruments in the Kantrum band of Si Sa Ket Province

Source: by author

Mixing Music Bands Together of Si Sa Ket Province	
Musical instrument name	Number of musical instruments
Skor	3-4
Kuang	1
Main Musical Instrument that are Used Separately in Playing	
Musical instrument name	Number of musical instruments
Tro Soo	1
Kaen	1
Pai Puok	1

จากตารางแสดงลักษณะเครื่องดนตรีประกอบการประสมวงกันตรึมของจังหวัดศรีสะเกษ จะมีลักษณะการประสมวงเหมือนวงดนตรีอาเรียะในกำพูชา คือจะมีจังหวะช้า ๆ แล้วเริ่มเร็วจังหวะขึ้น และเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมนั้นจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือมีเพียงไม่กี่เพลง บรรเลงเล่นวนกันไปมา ซึ่งต่างจากการบรรเลงเพลงของทางจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีลักษณะเร็ว สนุกสนาน และมีหลากหลายทำนองเพลงมากกว่า ส่วนด้านท่วงทำนองก็จะมี ความแตกต่างตรงที่มีเสียงซ้องกำกับจังหวะทำนองอยู่ตลอดเวลา เมื่อสดับรับฟังแล้วคนทั่วไปไม่สามารถจำแนกออกได้ด้วยหูเลยว่าเพลงใดเป็นเพลงใดเพราะดูเหมือนมีจังหวะและทำนองเหมือนกันหมดทุกเพลง จึงอาจกล่าวได้ว่า วงดนตรีกันตรึมของทางจังหวัดศรีสะเกษยังคงรักษาเอกลักษณ์แบบแผนดั้งเดิมของกันตรึมโบราณเอาไว้มากที่สุด แตกต่างจากการละเล่นกันตรึมของจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีการพัฒนาไปอีกขั้น ดังตัวอย่างเพลงกลุ่มจังหวะศรีสะเกษ เพลงปวกสัด (Example 3) และเพลงปะกำ (Example 4) ดังนี้

Example 3 Pu Pak Sat (Special Rhythm Si Sa Ket) by Ban Samrong Kao Band

Source: by author

Example 4 Pa Kam (Special Rhythm Si Sa Ket) by Khu Khan Band

Source: by author

Figure 3 QR Code Song of Pu Pak Sat

Source: by author

Figure 4 QR Code Song of Pa Kam

Source: by author

พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษนั้น นักดนตรีในวงกันตรึมโดยปกติจะมีจำนวน 4-6 คน ล้วนเป็นผู้ชาย โดยทั่วไปจะมีนักร้องนำ (เจรียง) ประจำวง 1-2 คน ผลัดกันร้อง และสมาชิกภายในวงที่เหลือจะร้องตามเป็นลูกคู่ ผู้ร้องมักจะทำหน้าที่บรรเลงดนตรีไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะทำหน้าที่ตีกลอง บทเพลงที่ใช้ร้องนั้นมักเป็นบทกลอนเดิม ร้องวนทำนองใหม่ไปเรื่อย ๆ กันตรึมของกลุ่มพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษนั้น มีบทบาทหน้าที่ทางสังคมในการยึดถือปฏิบัติ เป็นข้อบังคับ เป็นกฎเกณฑ์ หรือเป็นกรอบทางวัฒนธรรมที่มีความชัดเจน ต่างจากฝั่งทางสุรินทร์และบุรีรัมย์ที่สามารถนำวงกันตรึมไปเล่นประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ทั่วไป ไม่มีข้อจำกัด แต่พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษวงกันตรึมนั้นจะต้องใช้เล่นประกอบในพิธีกรรมแก้บนมะมีวัดเท่านั้น ซึ่งการแก้บนนั้นก็ถือเป็นงานดีและเป็นงานมงคลยิ่งอย่างหนึ่ง

เพลงกันตรึม 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มกันตรึมจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ และกลุ่มจังหวัดศรีสะเกษนั้นจะมีลักษณะการใช้งานของบทเพลงกันตรึมตามโอกาสทางสังคมและบริบทของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยและสภาพความสัมพันธ์ของแต่ละชุมชน โดยสามารถแบ่งตามลักษณะการใช้งานของกลุ่มบทเพลงออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มเพลงดั้งเดิม กลุ่มเพลงเฉพาะกลุ่ม และกลุ่มเพลงทั่วไป ดังนี้

1) กลุ่มเพลงดั้งเดิม เพลงกลุ่มนี้จะใช้เล่นเฉพาะในพิธีกรรมนั้น ๆ ที่ชุมชนมีการยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น เล่นสำหรับการไหว้ครู เล่นประกอบพิธีกรรมมะมีวัด เป็นต้น

2) กลุ่มเพลงเฉพาะกลุ่ม เพลงกลุ่มนี้ปรากฏลักษณะการบรรเลงเฉพาะแต่ละพื้นที่ของตนเอง ตลอดจนโครงสร้างการบรรเลงก็มีความแตกต่างกันออกไปด้วย เช่น บางพื้นที่ใช้เล่นประกอบงานศพ บางพื้นที่ใช้เล่นประกอบแคน ประกอบฆ้อง เป็นต้น

3) กลุ่มเพลงทั่วไป กลุ่มนี้จัดอยู่ในกลุ่มเพลงเบ็ดเตล็ด ที่สามารถบรรเลงได้ทั่วไป ใช้ได้ทุกโอกาสและทุกสถานที่ หรือเป็นบทเพลงที่นำทำนองมาจากหลาย ๆ พื้นที่ หรือเลียนทำนองมาจากท้องถิ่นอื่น หรือบทเพลงที่เกิดจากการรังสรรค์ของศิลปินพื้นบ้านกันตรึมที่เคยโด่งดังและสร้างตำนานจากการบันทึกแผ่นเสียงในอดีตนำมาถ่ายทอดและสร้างสรรค์จนเกิดรูปแบบทำนองใหม่ ซึ่งเพลงกลุ่มนี้สามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มเพลงเบ็ดเตล็ดได้ด้วยเช่นเดียวกัน ดัง Table 4

Table 4 How to use the Kantrum song

Source: by author

The role of the use of Kantrum			
Province Group	Original Music Group	Specific Music Group	General Music Group
Surin Buri Ram	- Paying homage to music teachers - Belief rituals	- Some areas play in funeral ceremonies	Every work according to context
Si Sa Ket	- Paying homage to music teachers - Belief rituals	Kaen, Pai, Puok instruments were brought into the mix	-

สรุปและอภิปรายผลวิจัย

การเกิดขึ้นของทำนองเพลงที่มีมากกว่า 200 บทเพลงนั้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสุรินทร์มีบทเพลงเท่าที่ทำการบันทึกมาถึง 200 บทเพลง อย่างเช่น วงกันตรึมบ้านดงมัน เพียงวงเดียวสามารถบันทึกได้ทั้งหมด 72 เพลง สาเหตุที่ทำให้จังหวัดสุรินทร์มีเพลงกันตรึมเป็นจำนวนมากนั้น สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะเรื่องระบบเศรษฐกิจและพื้นที่ชุมชน จังหวัดสุรินทร์ถือเป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรเป็นชาวเขมรเป็นพลเมืองกลุ่มใหญ่ที่สุดของจังหวัด โดยเฉพาะ กลุ่มอำเภอที่มีพื้นที่ติดกับอำเภอเมืองสุรินทร์ เช่น อำเภอปราสาท เขวาสินรินทร์ จอมพระ ซึ่งอำเภอเหล่านี้มีพื้นที่ไม่ห่างไกลจากอำเภอเมือง นอกจากนี้ยังมีอำเภอในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ที่มีจำนวนประชากรที่พูดภาษาเขมรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกระสัง ประโคนชัย พลับพลาชัย บ้านกรวด ละหานทราย และอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ซึ่งอำเภอเหล่านี้มีพรมแดนติดต่อกับอำเภอเมืองสุรินทร์ ทำให้การรวมตัว ความแน่นแฟ้น ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมระหว่างกันจึงสูง นอกจากนี้สองจังหวัดยังมีสถาบันอุดมศึกษาที่ก่อตั้งขึ้นไล่เลี่ยกันอย่างเช่นวิทยาลัยครู ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น โดยระยะหลังมีส่วนผลักดันให้กันตรึมเข้าสู่แวดวงวิชาการ อันก่อให้เกิดการแข่งขันและพัฒนาด้านทำนองเพลงขึ้น

ส่วนกันตรึมในจังหวัดศรีสะเกษนั้นเป็นกลุ่มที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก กลุ่มนี้อาศัยอยู่ท่ามกลางกลุ่มวัฒนธรรมใหญ่อย่างลาว ส่วย เยอ เป็นต้น ทำให้วัฒนธรรมหลักอย่างวัฒนธรรมลาวเกิดการแทรกซึมและมีบทบาทครอบงำในพื้นที่ค่อนข้างมาก ส่งผลให้กันตรึมของศรีสะเกษขาดการต่อยอดและพัฒนาด้านทำนองเพลง ส่วนสถาบันการศึกษาอย่างเช่นมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ก็เพิ่งได้รับการสถาปนาขึ้นในภายหลัง การส่งเสริมสนับสนุนด้านวัฒนธรรมก็มีแนวโน้มไปทางด้านวัฒนธรรมลาวและส่วยมากกว่า ในขณะที่อีกฟากหนึ่งมีการพัฒนาเพลงกันตรึมไปอีกขั้น อย่างเช่น วงกันตรึมร็อกคองคย ของนายคง มีชัย ชาวอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ที่ได้ก่อตั้งวงเมื่อปี พ.ศ. 2535 สังกัดค่ายไฟโรจน์ชาวด มีจุดเด่นคือเพลงที่ร้องใช้ทั้งเนื้อเพลงภาษาเขมรหรือภาษาเขมรปนกับภาษาไทย มีการสร้างสรรค์ทำนองเพลงที่หลากหลาย ทั้งหมดล่า ลูกทุ่ง อื่น ๆ ตามกระแสนิยมส่งผลให้วัฒนธรรมกันตรึมในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์มีชื่อเสียงมากขึ้น ทำให้วงกันตรึมพื้นบ้านอื่น ๆ

เริ่มนำทำนองเพลงแปลก ๆ เข้ามาบรรเลงเพิ่มเติมภายในวง ทั้งยังเป็นการดึงดูดความสนใจตามกระแสนิยมของสังคมให้นิยมวงกันตรึมมากขึ้น

อีกกระแสหนึ่งที่ส่งผลให้กลุ่มจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์มีทำนองเพลงกันตรึมมาก ตามข้อสันนิษฐานของผู้วิจัย กล่าวคือ ลักษณะของวงดนตรีในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษนั้นน่าจะได้รับอิทธิพลของเพลงมโหรีเข้ามาผสมผสานค่อนข้างมาก ครูเพลงกันตรึมพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์หลายท่านกล่าวว่ากันตรึมนั้นมีเครื่องดนตรีที่คล้ายคลึงกันกับเครื่องดนตรีในวงมโหรี จึงมีความเป็นไปได้สูงว่า วงกันตรึมกับวงมโหรีนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมาแต่โบราณ นักดนตรีในวงกันตรึมหลายคนก็มาจากวงมโหรี บางคนเริ่มเรียนมโหรีก่อนแล้วค่อยต่อด้วยการเรียนกันตรึม ในขณะที่อีกฟากฝั่งจังหวัดศรีสะเกษไม่มีวงมโหรี ทั้งยังอยู่ท่ามกลางกลุ่มวัฒนธรรมรายย่อยอื่น ๆ มากมาย ส่วนบทบาทหน้าที่ที่มีความแตกต่างกันอยู่มาก ซึ่งพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์จะทำวงกันตรึมมาประกอบใช้ในพิธีกรรมและกิจกรรมทางสังคมในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น งานอวมงคล งานมงคล และงานอื่น ๆ ทั่วไป ส่วนของจังหวัดศรีสะเกษนั้นจะสงวนไว้สำหรับพิธีกรรมมงคล เรื่อง “มะมวด” ซึ่งใช้เพื่อการแก้บนเท่านั้น จากสาเหตุและความแตกต่างนี้จึงน่าจะเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อบทบาทของการพัฒนารูปแบบและการสร้างทำนองเพลงกันตรึมระหว่างสองชั่วเขมรถิ่นไทย แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทของกันตรึมก็ยังถือเป็นเรื่องพิธีกรรมเป็นหลักของชาวเขมร ดังเช่นการศึกษาของ ภูมิจิต เรื่องเดช ที่กล่าวว่า เพลงกันตรึมมีรากฐานเดียวกันกับดนตรีทางฝั่งกัมพูชา ถึงแม้บางพื้นที่จะมีการพัฒนาบทบาทและรูปแบบไปตามบริบทและความต้องการของตนเองก็ตาม⁵

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเพลงกันตรึม เกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมกับวัฒนธรรมที่หลังไหลเข้ามามีอิทธิพล ซึ่งหากวัฒนธรรมหรือสังคมใดเข้มแข็งก็มักจะรับวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาผสมผสานและพัฒนาของใหม่ให้กลายมาเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง แต่ถ้ากลุ่มใดมีความอ่อนแอและอยู่ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมอื่นที่ห้อมล้อม ก็มักส่งผลให้วัฒนธรรมนั้นขาดการพัฒนาคิดค้นต่อเติม ทำนองเพลงกันตรึมก็เช่นเดียวกัน ซึ่งต้องอาศัยความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างฐานรากของสังคมให้มีคุณภาพและเกิดการพัฒนาและการคงอยู่ซึ่งมรดกภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน การกำเนิดขึ้นของเพลงกันตรึมที่มาจากสติปัญญาของคนภายในท้องถิ่นจะมีมากมีน้อยนั้น ก็ถือเป็นการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งเพื่อป้องกันการเสื่อมถอยของเอกลักษณ์วัฒนธรรมไม่ให้สูญหาย เสริมสร้างความรู้สึกรักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมเขมร ให้อยู่ในกรอบของจารีต ธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามที่ยึดถือสืบทอดปฏิบัติกันมาตามที คอต พาร์สัน (Talcott Parsons, 1902-1979) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน กล่าวว่า การเข้าใจระบบสังคมได้โดยพิจารณาจากหน้าที่ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) การปรับตัว 2) การบรรลุเป้าหมาย 3) การบูรณาการ และ 4) การรักษาแบบแผน⁶

⁵ Phumchit Ruangdet et al., *Kantruem Amusement on Thai Khmer Local Music in Buri Ram Province and Surin Province* (Bangkok: Office of the National Culture Commission, Ministry of Culture, 2007). (in Thai)

⁶ Supang Chantavanich, *Sociological Theory* (Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2008). (in Thai)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง กัณฑ์ 250 บทเพลง คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญอย่างเร่งด่วนในการรวบรวมข้อมูลเพลงกัณฑ์ ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ครั้งใหญ่ของประวัติศาสตร์เพลงพื้นบ้านอีสานใต้ ในการบันทึกและอธิบายคุณค่าของเพลงกัณฑ์ อันเป็นมรดกของผู้คนในท้องถิ่นอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่สำคัญ ตลอดจนสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติ ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องบทเพลงกัณฑ์ให้แก่หน่วยงาน สถาบันการศึกษา หรือสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเชิงวิชาการดนตรี ในด้านการศึกษาบทเพลงกัณฑ์ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ สืบทอด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาและวงการดนตรีพื้นบ้าน ให้ดำรงคงอยู่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นอีสานใต้สืบไป

Bibliography

Chantavanich, Supang. *Sociological Theory*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2008.

(in Thai)

Ruangdet, Phumchit et al. *Kantruem Amusement on Thai Khmer Local Music in Buri Ram Province and Surin Province*. Bangkok: Office of the National Culture Commission, Ministry of Culture, 2007. (in Thai)

Saiyasopon, Khanuengnit, and Pratheep Khaeram. "Kuntruem Song Literature: A Case Study of Changes Related to Societies and Cultures of the Thai-Khmer Ethnic Group Along the Boudar of Thailand and Cambodia." *Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University* 20, no. 1 (January-June 2018): 95-107. (in Thai)

Santaveesuk, Piyapun. *Isan Folk Music: Isan Composers, Legends of Musical Instruments and Learning Isan Folk Music*. Maha Sarakham: Aphichat Printing, 2006. (in Thai)